

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 8 Sayı: 41 Volume: 8 Issue: 41

Aralık 2015 December 2015

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

İRAN SİNEMASI'NIN GELİŞİMİ VE İRAN SİNEMASINDA ABBAS KİYARÜSTEMİ ÜZERİNE BİR İNCELEME
THE DEVELOPMENT OF THE IRANIAN CINEMA AND THE EXANINATION OF IRANIAN CINEMA UPON ABBAS KIAROSTAMI

Hussein Kamal AWLA*

Fevzi KASAP**

Öz

Bu çalışmanın genelinde İran Sineması'nın 1925-2007 yılları arasında göstermiş olduğu gelişime değinilmektedir. 82 yıl boyunca İran Sineması ülkede yaşanan her türlü siyasal değişimden kaçınılmaz olarak etkilenmiş ve buna bağlı olarak İran'da yaşanan toplumsal ve politik gelişimlere görsel anlamda tanıklık etmiştir. İran Sineması'nın başarısı birçok uluslararası film festivali ile de belgelenmiştir. İran Sineması, 1979'daki İslam Devrimi'nden sonra kendine has anlatım üslubunu geliştirerek birçok nitelikli eser vermeyi sürdürmüştür, özellikle 1990'larda büyük yükseliş kaydetmiştir. Bu çalışmanın özelinde ise; İran Sineması'nın bu değişiminde önemli yer işgal eden İranlı yönetmen Abbas Kiyarüstemi'nin ülke sinemasının evrensele ulaşmasında yaptığı katkıları sergilemektedir. Abbas Kiyarüstemi başta olmak üzere, Muhsin Makhmalbaf, Mecid Mecidi, Cafer Panahi gibi birçok nitelikli sinemacının eserleriyle ülke sineması, hem sağlam bir kimlik oluşturmuş hem de uluslararası arenada ödüller kazanarak İran Sineması'ndan ve İranlı yönetmenlerden bahsedilmesini sağlamıştır. 1960'lardan itibaren adı geçen yönetmenler ülke sinemasının dünya sinema tarihinde yer almasını sağlayan önemli filmler üretmişlerdir. Yönetmen Abbas Kiyarüstemi bu yönetmenlerin başında gelmektedir. Bu çalışma ile; adı geçen yönetmenin filmleri üzerinden İran Sineması'nın toplumsala, evrensel argümanlar ile görsel tanıklığı ortaya konulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İran Sineması, Abbas Kiyarüstemi, İslam devrimi.

Abstract

This research, in general aspect, refers to the evolution of Iran Cinema in the years between 1925 – 2007. For 82 years Iran Cinema unavoidably effected from all kind of politic changings in the country and due to this it is a visual evidence of social and politic evolutions. The success of the Iran Cinema documented with many international film festivals. After the Islamic Revolution in 1979, Iran Cinema improved a distinctive style and maintained producing various superior quality movies, exclusively in 1990's it kept rising. This research specifically focuses on director Abbas Kiarostami's contributions, who took a major role in evolution of Iran Cinema, of leading the country cinema to universal dimension. Foremost Abbas Kiarostami and other superior qualified directors such as Mohsen Makhmalbaf, Majid Majidi, Jafar Panahi developed a strong Iran Cinema identity and won many awards, attracted attentions in international arenas. Since 1960's the directors that we previously mentioned, produced important movies which are obtained country cinema's exceptional position in the world cinema history. Director Abbas Kiarostami is the pioneer of these directors. With this research; we put forth social and universal arguments as a visual evidence of the Iran Cinema via forenamed director's movies.

Key Words: Iranian Cinema, Islamic Revolution, Abbas Kiarostami.

Giriş

İran Sineması, ülkede yaşanan devrimden sonra toplumsal-politik ortama bağlı olarak değişim göstermiştir. İran'da teknolojinin kullanımına paralel olarak gelişen sinema, zamanla popüler kültürün önemli bir ürünü olarak geniş kitlelere ulaşmanın yanı sıra toplumsala ve zamana ettiği tanıklıkla bir anlamlandırma biçimi olarak yeni bir sanatsal çalışma alanı ortaya koymaktadır. İran'da sinema ile ilgili yapılan araştırmalara göre; yaşama, topluma ve dünyaya ilişkin olay ve olguları tasvir ederek anlatma gereksinimi ilk çağlardan günümüze, farklı sanat ve tekniklerle süregelmektedir. Bu çalışmada, elde edilen bulgular daha önceki araştırmalarla karşılaştırılarak benzerlikler ve farklılıklar ortaya konulmaya çalışılmıştır. İran Sinemasını irdeleyebilmek adına çalışmanın genelinde ülke sineması üç bölüme ayrılmıştır: İlk bölümde İran sineması tarihinden genel olarak bahsedilmiştir. İran'da 1925 senesinde ilk sinema okulunun açılmasıyla birlikte sinema sanatı hızlı bir şekilde gelişmeye başlamıştır. O günden bugüne, sinema İran için uluslararası bir elçi görevi görmüştür. Günümüze gelindiğinde ise; İran sineması çekici, sürükleyici, duygusal bir sinema haline dönüşmüştür. 'İtalyan yeni gerçekçilik' akımından etkilenen İranlı sinemacılar, birbiri ardına dünya sinema tarihine başucu eserleri bırakmaya başlamışlardır.

1977 ile 1979 yılları arasında Humeyni'nin ülkeye döndüğü ile sinema sanatına bakış açısı değişmiş ve ciddi sınırlandırmalar getirilmiştir. Bu süreçte sinemanın kötü amaçlara hizmet ettiği ısrarla vurgulanmıştır.

* Yakın Doğu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

** Yrd. Doç. Dr., Yakın Doğu Üniversitesi, İletişim Fakültesi.

Sinema sanatının siyasal bir araç olarak kullandığını savunulmuş ve sakıncalardan bahsedilerek ülkedeki kötülüğün ve yozlaşmanın sorumlusu olarak gösterilmiştir. Halkın ahlakını bozduğu bahanesi ile sinemacılara ağır sansür uygulanmıştır. 1979'dan sonra İran Sineması yeni bir sürece girmiştir.

İran Sineması, 20. Yüzyıl'a gelindiğinde, İslami rejime rağmen adını dünyaya duyurmayı başarmıştır. İran'ın sinema ile tanıştığı 1900'lü yıllardan 2000'li yıllara kadar siyasal ve toplumsal değişimler bağlamında özetlenen İran Sineması; 2000'li yıllarda kimliği oturmuş, tanınan ve ülke sinemaları arasında kendinden bahsettiren fenomen bir yapıya dönüşmüştür. İçerik ve estetik bağlamında olgunlaşma dönemine ulaşan ülke sinemasını bu aşamadan sonra yakın dönemde ürettiği filmler üzerinden irdelemek olasıdır.

İran sineması, başlangıcından 1979 yılına kadar devletten destek görmeden, kendi iç dinamikleri ile var olmuş ve gelişmiştir. İran Sineması'nın, sektör dışı hiçbir sermayeye dayanmadan ve devlet desteği görmeden iç pazarda yerli seyirci ile yetinerek kendine özgü bir üretim tarzı geliştirdiği ve seyirci-gişe faktörünün ortadan kalkması ile de bu yapının yok olduğu görülmüştür. Ülke sinemasının evrensel anlamda tanınmasına ve sinema araştırmalarında yer bulmasına katkısı nedeni ile İran'ın ünlü yönetmeni Abbas Kiyarüstemi özellikle önem arz etmektedir.

Abbas Kiyarüstemi 22 Haziran 1940 yılında İran'da, doğmuş ve sanata ilişkin ilk deneyimi resim yapmakla başlamıştır. Resim yapmaya 18-19 yaşlarına kadar devam eden yönetmen, 18 yaşında evden ayrılıp Tahran Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde eğitime başlamıştır. Tam da bu sıralarda bir resim yarışmasını kazandı. Üniversite de resim ve grafik tasarım üzerine öğrenim gördü. Okurken aynı zamanda trafik polisliği de yaptı. 1960'larda ressam, tasarımcı ve çizer olarak reklamcılık alanında çalıştı, posterler tasarladı ve reklamlar hazırladı.

Bu metnin üçüncü bölümünde İran Sineması'nın uluslararası sanat ortamında tanınmasına büyük katkısı olan Abbas Kiyarüstemi'nin filmografisinin de öne çıkan üç filmi üzerinden analizlerle İran Sineması'nın güncel kalmayı başaran önemi vurgulanacaktır. Birinci film, "Rüzgar Bizi Götürecek"tir. Film; bir yönetmen olan Behzad'ın, film çekimleri için İran'da bir kırsala gelmesiyle başlar. Bölgenin yaşlılarından biri ölüm döşeğindedir. Onun yanında gece nöbetine kalacaktır. Bu vesile ile film, kendisinin yerel topluluğa uyum sağlamak için harcadığı çabayı ve bunun sonucunda da kendi davranışlarını nasıl değiştirdiğini anlatır. Abbas Kiyarüstemi'nin ikinci filmi "Kirazın Tadı"dır. Farklı tekniklerin uygulandığı bu film; ilgi çekici, hatta şaşırtıcı denebilecek cesaretli bir bakışın ürünü olduğu görülür. Üçüncü filmi "Zeytin Ağaçları Altında", "Kirazın Tadı" filmi gibi farklı tekniklerin uygulandığı bir diğer önemli filmidir. Kiyarüstemi'nin tarzında, seyircinin kendi kaderi üzerine düşünmesini sağlamak amacıyla karakterlerden özellikle fiziksel olarak uzak tutulduğu bir üslup öne çıkmaktadır. "Ve Yaşam Sürüyor" filmi de "Zeytin Ağaçları Altında"nın kapanış sahnelerinde olduğu gibi, panoramik uzun çekimlerin kullanımıyla dikkat çeker.

1. İslam Devrimi Öncesi İran Sineması

18 Ağustos 1900'de ilk defa bir İranlı, dünyayı film kamerasının vizöründen görüyordu. Elindeki film aygıtı, birkaç hafta önce Paris'ten satın alınmış, Gaumont marka bir kameraydı. Kamerayı, Mirza İbrahim Han Akkasbaşı adlı resmi bir mahkeme fotoğrafçısı kullanıyordu. Görüntüler ise Belçika, Ostende'de kaydedilmiştir. Filme alınan olay, kraliyet ailesinin gerçekleştirdiği bir ziyaret ve çiçeklerle bezeli bir geçit töreninden ibaretti. Başrolde, Hükümdar Muzaffer el- Din Şah vardı. Aynı yıl İran'da halka açık bir sinema salonu da hizmete girmiştir. Tebriz'deki Soli Sineması, kutsal kitap öğretisini ve İsa'nın görkemini tüm dünyaya yaymayı amaçlayan Romalı Katolik misyonerler tarafından açılmıştı. İran Sineması'nın kaderi, o günden sonra Tanrı, Kral ile Yeyüzündeki Cennetin Ebedi Hükümdarlığı arasında anlatılacaktı.¹

İran'da 1925 senesinde ilk sinema okulunun açılmasıyla birlikte, sinema hızlı bir şekilde gelişmeye başlamıştır. O günden bugüne, sinema İran için uluslararası bir elçi görevi görmüştür. Günümüze gelindiğinde ise; İran Sineması çekici, alımlı, duygusal, kendinden söz ettiren ve saygın bir sinema haline dönüşmüştür. 'İtalyan Yeni Gerçekçilik' akımından etkilenen İranlı sinemacılar, bu dönemle birlikte dünya sinema tarihine giren önemli eserler vermeye başlamışlardır. İran'da ilk uzun kurmaca film 1930'da çekilmiştir.

1900 -1979 yılları arasında, İslam Devrimi öncesi İran filmlerinin pek çoğu sinema dilinin ve tekniğinin çok basit bir şekilde kullanıldığı, yüzeysel ve özensiz melodramlardır. Komedi, aksiyon ve heyecana dayalı ve yüzeysel filmler bu dönemde Sinema sanayinin bel kemiğidir.

1.1. İslam Devrimi Dönemi'nde İran Sineması'na Bakış

Modern İran tarihinde 1977 ile 1979 yılları arasındaki dönem sarsıcı olaylarla doludur. Bu dönemde, neredeyse bütün toplumsal sınıflara yayılmış olan pehlevi karşıtlığı, hayatı boyunca hükümet karşıtı eylemlerde bulunmuş olan şii din adamı Ayetullah Humeyni'nin önderliğinde iyice yoğunlaşmıştır. Humeyni, 1 Şubat 1979'da on dört yıllık sürgün döneminin ardından zaferle ülkesi İran'a

¹ Dabaşı, 2004: 1.

döndüğünde, Şah çoktan ülkeyi terk etmişti. Başbakan Şahpur Bahtiyar, Pehlevi rejimini yerle bir edecek olan devrime karşı koyma gücüne sahip değildi².

Humeyni ülkeye döndükten sonra sinemaya ağır sınırlandırmalar getirilmiştir. Sinemanın kötü amaçlara hizmet etmesinin ve siyasal bir araç olarak kullanılmasının sakıncalardan bahsederek , ülkedeki kötülüğün, yozlaşmanın sorumlusu olarak sinemayı göstermiştir. Bu süreçte, İran halkının ahlakını bozduğu bahanesiyle sinemaya ağır sansür uygulanmaya başlanır.

1979 'dan sonra ülke sineması da yeni bir sürece girmiştir. Devrim'den sonra bütün sinema salonlarının faaliyeti durdurulmuştu. Fakat yaklaşık bir ay sonra Kültür bakanlığı sinemaların yeniden açılışının bir zaruret olduğunu belirterek; salonlarda hangi filmlerin gösterileceğini tespit edecek, film ve sinema şurası kurulduğunu ilan etmiştir. Bu kurul tarafından Amerikan filmlerinin gösterimi yasaklanmıştır. Sinema işletmecilerinin salonlarında Amerikan filmi gösterimi yapma girişimlerine karşın, devlet tarafında sinemalarının kapatılacağı duyurulmuştur. Sinema sıkı bir denetime girerken bir çok film de tekrar denetimden geçerilir. Bir çoğunun gösterimi yasaklanır. Devlet tarafından birçok sinamacı tutuklanır ya da yurtdışına sürgüne gönderilir. O yıllarda devrim lideri Humeyni, yüzeysel İslami filmler ve sinema ile ilgili görüşlerini şöyle açıklıyordu: "İlkin o filmde telkin edilen değerler İslami olmalıdır. İslami değerler nedir, üzerinde konuşularak bu değerlerin sahasını tespit etmek ve aydınlatmak mümkündür. Elbette namaz kılmayı öğretmek bir İslami değerdir. Ama doğruluk, cesaret ve mukavemet öğretmek de İslami değerlerdendir. Demek ki bu değerleri işleyen ve öven her film gerçekte İslami içeriğe sahiptir. Bu, meselenin bir yönüdür. İkinci husus, o filmde gayri İslami sahneler yer almamalıdır³"

1980-1988 yılları arasında devam eden Irak-İran Savaşı gibi uzun bir savaştan sonra İran, ekonomik olarak iyice zor şartlara sürüklenmiştir. Amerika'nın koyduğu ambargolar da her şeyi iyice zorlaştırmıştır. Bu dönemde sinemaya rejimin sağladığı maddi destek kesilmiş, rejimden sonra yapılan önemli değişikliklerden biri olan yurtdışından alınan teknik malzemelerdeki döviz indirimi kaldırılmıştır. 1992 yılında ise enflasyonun iyice artması film üretimindeki maliyetleri yükseltmiş ve ülkede neredeyse önceki yıllara göre film üretilemez duruma gelmiştir. 1993'te devlet desteği ile sürdürülebilen İran Sineması, bir atağa kalkıp 125 uluslararası şenliğe, 179 filmle katılıyor ve 34 ödül kazanıyor⁴"

1.2. İran Sineması'nda Sansür

İran sineması, 1930'lu yıllardan beri var olan, baskıcı rejimin, sansürün ve hatta sürgün pençesinin ortasında var olmaya çalışan zengin ve çekici bir kültürdür. İran'da sanat olarak sinemanın tarihi, tüm dünyada film sanatının doğduğu günler; yani 1904 yılında Tahran'daki ilk sinema salonunun açılışına kadar dayanır. O günlerde İran halkı sinema sanatının ilk eserlerine büyük ilgi göstermiştir; fakat İran'ın kendi ulusal sinemasını oluşturması için bir çeyrek asır kadar beklemeleri gerekmiştir. İran Sineması'na İslam devrimi sürecinde (1978 yılında); yönetimin, din adamlarının ve muhafazakar halkın baskıları hayli artar ve yüzü aşan sinema salonu kapanır. Bilet fiyatları iyice düşürülür ve vergiler artırılır. Halk sinema salonlarına saldırır, ayaklanmalar çıkar. Çünkü İran halkı, İran'ın yozlaşmasının en büyük sebebi olarak sinemayı görmektedir. Yüzlerce sinema salonu kundaklanırken yüzlerce insan da ölür. 1982 yılında İslami hükümetçe yapılan bir düzenlemeyle, her nasıl olursa olsun İslami ilkeleri zayıflatan, küçük düşüren bütün sinema ve video filmleri yasaklanır. Bu konuda yetkili kılınan bakanlık Kültür ve İslami Rehberlik Bakanlığıdır.

Bu uzun yasaklar silsilesinin uygulama özeti tek bir sözcükte; Arapça anlamı perde olan, hicapta düğümleir. Humeyni yönteminin Temmuz 1980'de yürüğe soktuğu, kamu sektöründe çalışan kadınlara örtünme zorunluluğu getiren Hicab Yasası kısa zamanda ev dışında, tüm kadınlara yönetilen bir uygulamaya dönüşür⁵" 1969 yılında Daryuş Merhuyi'nin filmi 'İek' İran sinema tarihinde bir dönüm noktası olur. Hem yerli hem de evrensel değerlere hitap eden bu filmde kendisini, çok sevdiği ölen ineği gibi hissetmeye başlayan bir adamın hikayesi anlatılır. 'Gav' filmi, yurtdışı birçok festivalde ödül alırken kendi ülkesinde saltanata eleştiri olduğu gerekçesiyle yasaklanır.1979 yılında gerçekleşen İslam devrimine kadarki süreçte, Üçüncü Cephe filmleri, yasaklar ve baskılarla görmezden gelinip salon bulamazken, yurtdışında dikkatleri çekmeyi başarır.

İran Sineması her zaman öğreticilikten kaçınmış, mahalli konulardan vicdani konulara yönelmiştir. Bunda yönetimin ve sansürün elbette ciddi bir tesiri olmuştur. Sansür, yönetmenleri her zaman başka bir bakış açısına; sembolizme, doğrudan değil dolaylı anlatıma yönlendirip büyük trajik hikayeler yerine daha çok, küçük ve sıradan olayları kameraya almalarında kapı açar.⁶"

² Dabaşı, 2004: 48.

³ Kanat, 2006: 20.

⁴ Berber,2011: 87.

⁵ Kanat,2006: 20.

⁶ Mostar Dergi, 2013: Sayı105.

Sinemayı ve sinema haberlerini yakından takip edenler son dönemde çoğu film festivalinde bir isimle karşılaşmışlardır: Cafer Panahi. Bu Azeri asıllı İranlı yönetmen, İran yeni dalga sinemasının üçüncü kuşağının en başarılı temsilcilerinden birisi olmasının yanı sıra şu sıralarda verdiği özgürlük mücadelesi ile de tüm dünyanın dikkatini çekmektedir.

2010 yılının son aylarında İran'da hapse giren yönetmen üç suçtan(!) 6 yıl hapis 20 yıl sinemadan men cezasıyla cezalandırılmıştır. Neydi bu suçlar peki? Film çekmek, senaryosuz film çevirmek ve rejim aleyhinde propoganda yapmak. İran'da ki rejimin ne kadar katı olduğunun bir göstergesinin diğer adı adeta; Cafer Panahi olmuştur. Bu durum, onun gibi baskı görenleri gün yüzüne çıkartmıştır. Panahi'den daha şanslı olanlar da vardı aslında. İran Sinemasını; devrim döneminde bu kadar çarpıcı yapan da işte bu zaten. Bu kadar baskı görülen bir yerde insanların isyanlarını sadece **müzik ve film** ile yeraltında gösteriyorlar.

2. Abbas Kiyarüstemi ve Sinemasına Bakış

"Abbas Kiyarüstemi 22 Haziran 1940, Tahran, İran, doğumludur"⁷ Sanata ilişkin ilk deneyimi resim yapmak oldu. Resim yapmaya 18-19 yaşlarına dek devam etti. 18 yaşında evden ayrılıp Tahran Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesine girmesinden kısa süre önce, bir resim yarışmasını kazandı. Üniversite de resim ve grafik tasarım üzerine öğrenim gördü. Okurken aynı zamanda trafik polisliği de yaptı.1960'larda ressam, tasarımcı ve çizer olarak reklamcılık alanın da çalıştı, posterler tasarladı ve reklamlar hazırladı. 1962-1966 yılları arasında, İran televizyonu için 150 civarında reklam çekti. 1960'ların sonlarında, aralarında Mesud Kimiai'nin Gheysar'ının da bulunduğu filmlere jenerik hazırlamaya ve çocuk kitapları için çizerlik yapmaya başladı.

"Dünya çapında tanınan ve takdir gören İranlı yönetmen, senarist ve yapımcıdır. 1970'ten bu yana sinema alanında çalışmakta olan Kiyarüstemi, kısa film ve belgeseller de dahil olmak üzere, 40'tan fazla filmde çalıştı"⁸ Kiyarüstemi, 1979 İslam Devriminden sonra ülkeyi terkederek batı ülkelerine giden pek çok yapımcı ve yönetmenin aksine İran'da kalmayı tercih eden az sayıda yönetmenden biri oldu. "Kiyarüstemi, aynı zamanda ünlü bir fotoğrafçı ve şairdir. 200'ü aşkın şiirinin iki dilde yer aldığı Walking with the Wind adlı kitabı Harvard University Press tarafından basıldı. Fotoğraf çalışmaları arasında, çoğunu memleketi Tahran'da 1978 ile 2003 yılları arasında çektiği 'kar' manzaralarının oluşturduğu 30'u aşkın fotoğrafın bulunduğu Untitled Photographs de vardır. Kiyarüstemi'nin yol ve ağaç fotoğraflarıyla arabadan çekilen görüntülerden oluşan fotoğrafları, 2007'de New York'taki PS1 Contemporary Art Center'da sergilendi. 1999'da ise, bir şiir toplamı yayımlandı. Venedik'te bulunan Venedik Üniversitesi'nden (Università Ca' Foscari Venezia) Riccardo Zipoli, Kiyarüstemi'nin şiirleriyle filmleri arasındaki ilişki ve bağlantıları çeşitli açılardan inceledi. Bu analizin sonuçları Kiyarüstemi'nin şiirlerinde ve filmlerinde bu temayı işleme biçiminin aynı olduğunu ortaya koydu. Kiyarüstemi'nin şiiri, İranlı ressam-şair Sohrab Sepehri'nin sonraki dönem doğa şiirlerini anımsatır"⁹.

2.1. Kiyarüstemi'nin Sinema Kariyeri

* Kiyarüstemi, 1969'da İran Yeni Dalgası'nın Dariush Mehrjui'nin Gav filmiyle başladığı sırada, Tahran'daki Çocukların ve Gençlerin Zihinsel Gelişimi Enstitüsü'nde bir film yapımı bölümü kurulmasına yardımcı oldu. Bölümün ilk yapımı ve yönetmenin ilk filmi, on iki dakikalık bir kısa film olan (Ekmek ve Sokak) bir çocuğun saldırgan bir köpekle karşılaşmasını anlatan yeni gerçekçi tarzda bir filmdir. Bunu, 1972'de çektiği Zang-e Tafrih adlı kısa film izledi. 1970'lerde İran sinemasındaki yeni dalganın bir parçası olarak Kiyarüstemi, bireysel film yapımı anlayışını tercih etti. Bir röportajında, ilk filminden söz ederken; Ekmek ve Sokak benim ilk sinema deneyimimdi ve çok da zordu. Küçük bir çocuk, bir köpek ve profesyonel olmayan bir ekiple çalışmak zorundaydım. Ekibin tek profesyonel üyesi olan görüntü yönetmeni de sürekli azarlıyor ve şikayet ediyordu. Aslında bir bakıma haklıydı; çünkü, onun alışkın olduğu film yapımı anlayışını sürdürmüyordum sözlerini kullandı.

* Yine bir kısa film olan 1973 yapımı Tajrobe'den sonra yönetmen, 1974'te Mossafer adlı filmi çekti. Mossafer, İran'ın küçük bir köyünde yaşayan Hassan Darabi adında on yaşında sorunlu bir çocuğun öyküsünü anlatır. Hassan, İran Milli Futbol Takımı'nın Tahran'da yapacağı önemli bir maça gitmek için arkadaşlarını ve komşularını oyuna getirir. Bir dizi olaydan sonra, tam maç zamanında Tahran stadına varır. Film, çocuğun amacına ulaşmadaki kararlılığını ve davranışlarının başkaları, özellikle de yakınları üzerindeki etkilerine aldırmaçlığını konu alır. İnsan davranışları ile doğru-yanlış arasındaki dengeyi sorgular.

⁷ Dabaşı, 2004: 25.

⁸ Yenikaynak, <http://www.yenikaynak.com>, 25/3/2013.

⁹ Intersinema.com, <http://www.intersinema.com>, 13/5/2015.

* Kiyarüstemi ,1975'te Man ham Mitoumam (Ban de yapabilirim) ve (Dow Rahehal Baraye yek Massaleh (Bir Problem İçin İki Çözüm Yolu) adında iki kısa film yönetmiştir. 1976 yılının başında ise, önce Rang-ha, daha sonar bir düğün elbisesi için tartışan üç genç üzerine kırk dört dakikalık bir film olan Leba si Bara -ye Arü'siyi (Bir Düğün Elbisesi'ni) çekti. Yönetmenin ilk uzun metrajlı filmi, 112 dakika uzunluğundaki Gozaresh (Rapor) adında filmidir (1977). Rüşvet almakla suçlanan bir vergi memurunun hikâyesidir. Ayrıca intihar, filmin ana temalarından biridir.

* 1983'te Hamshahri adlı filmi çeken yönetmenin İran sınırları dışında tanınmaya başlaması, 1987'te 'Arkadaşımın Evi Nerede' filmi 'Ve Yaşam Sürüyor' (1992) ve 'Zeytin Ağaçları Altında' (1994), hepsi de Kuzey İran'daki Köker köyünde geçtiğinden, 'Köker Üçlemesi' olarak adlandırılmıştır.

* Kiyarüstemi, 1995'te 'Beyaz Balon' adlı filminin senaryolarını yazdı. 1997'de ise, intihar etmeyi düşünen bir adamın öyküsünü anlatan ve ahlak, intiharın meşruiyeti ve merhametin anlamı gibi temaları işleyen 'Kirazın Tadı' adlı filmiyle, Cannes Film Festivali'nde Altın Palmiye ödülünün sahibi oldu.

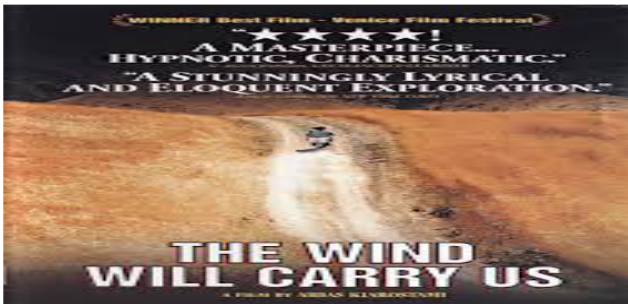
* Kiyarüstemi, 1999 yılında, 'Rüzgar Bizi Sürükleyecek' filmiyle, Venedik Uluslararası Film Festivalinde Büyük Jüri Ödülü (Gran Premio Speciale Della Giuria) ile onurlandırılmıştır. Film; kentli ve köylü bakış açılarıyla emeğe verilen değeri karşılaştırırken, yöreye yabancı birinin ücra bir İran köyüne yerleşmesi ekseninde, cinsiyet eşitliği, gelişimin yararları gibi temaları da ele almaktadır. Filmin ilginç bir özelliği ise, pek çok karakterin sesinin duyulmasına karşın, filmde görünmemesidir. En az 13-14 karakter, film boyunca hiç gözükmez.

2.2. Yönetmen Hakkındaki Eleştiriler

Kiyarüstemi filmlerinin başarısı ile dünya çapında, seyirciler ve eleştirmenlerin beğenisini kazandı. Bu başarısına bağlı olarak 1999'da iki ayrı uluslararası eleştirmen anketinde, su götürmez şekilde 1990'ların en önemli sinema yönetmeni seçildi. Yönetmen Kiyarüstemi 2000 yılında, San Francisco Film Festivali'nde kendisine sunulan ve yönetmenlikte ömür boyu başarı anlamını taşıyan Akira Kurosawa ödülünü, İran Sineması'na katkıları nedeniyle İranlı aktör Behrouz Vossoughi'ye vererek herkesi şaşırttı¹⁰. The Guardian'ın 2006'daki düzenlediği eleştirmenler panelinde Kiyarüstemi, en iyi ABD'li olmayan yönetmen seçildi.¹¹Kiyarüstemi'nin filmleriyle ilgili anlaşmazlık ve tartışma onun sinema tarzından kaynaklanır; çünkü, filmlerinin öykülerinde Hollywood filmlerinde olmazsa olmaz sayılan bazı bilgiler çoğunlukla eksiktir. Aynı şekilde, kamera yerleşimi de genellikle standart seyirci beklentilerine meydan okur. 'Ve Yaşam Sürüyor' ile 'Zeytin Ağaçları Altında'nın kapanış sekanslarında, seyirci eksik sahneleri hayal etmeye zorlanır. Kiyarüstemi'nin bir çok filmi Avrupa'da alkışlanırken İran Devleti, yönetmenin filmlerinin memleketi İran'da gösterilmesine izin vermeyi reddetmiştir. Kiyarüstemi bu duruma "Hükümet geçtiğimiz on yılda hiçbir filmimi göstermemeye karar verdi. Bence filmleri anlamadılar ve yalnızca istemedikleri bir mesajın ortaya çıkması olasılığına karşı gösterilmesini önlediler". Sözleriyle karşılık verdi. Kiyarüstemi, ABD'de de karşı koymalarla karşılaştı. 11 Eylül 2001 saldırılarının ardından 2002'de New York Film Festivali'ne katılmak için vize istediğinde reddedildi.

3. Film Analizleri

3.1. Rüzgar Bizi Götürecek

Yönetmen: Abbas Kiarostami

Senaryo: Abbas Kiarostami

Oyuncular: Behzad Dourani, Siyahdere köyü sakinleri

Yapım: Fransa-İran / 1999 / 35 mm / Renkli / 118¹²''.

Tür:720p, Dram, İngilizce Altyazi, Türkçe Altyazi, Yabancı Filmler.

Görüntü Yönetmen: Peyman Yazdanian

IMDB Puanı : 7.6/10.Sinemafilm¹³

¹⁰ Bennurca, www.bennurca.com, 27/8/2014.

¹¹ Yasamoykusu, <http://www.yasamoykusu.com> (1/7/2009).

¹² Biletix, <http://www.biletix.com>(23.05.2015).

3.1.1. Film Hakkında

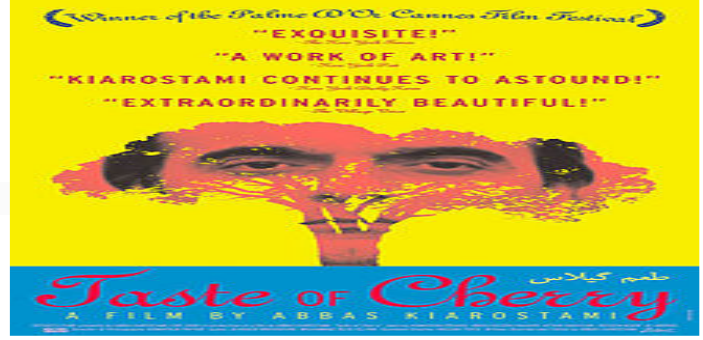
Bir yönetmen olan Behzad, film çekimleri için İran'da bir kırsala gelir. Bölgenin yaşlılarından biri ölüm döşegindedir. Onun yanında gece nöbetine kalacaktır. Bu vesile ile film, kendisinin yerel topluluğa uyum sağlamak için harcadığı çabayı ve bunun sonucunda da kendi davranışlarını nasıl değiştirdiğini anlatır. Bu sırada bölgede telefonu çekmediği için çalan telefonlara cevap veremez. Sonunda Behzad, bir tepeye doğru yol alır. Bu tepede de bir adam hazine aramaktadır.

Behzad hazine için çukur kazın adamla iletişim kurmak istemesine karşın adam çukurdan çıkmaz. Seyirci tarafından merak edilen bu adam bir türlü kamera karşısına çıkmaz. Ödüllü olan bu film, İran sinemasının son derece etkileyici bir yapımıdır. Filmdeki köylü Elburz dağlarını sırtını vermiş, tüm gelenek ve ritüelleriyle yaşayan köyün erkekleri yazın tarlalarda çalışır.

Her şey doğanın içinde mühendis Behraz Dorani'nin gözlerinden yansıyan çorak topraklar, kerpiç köy evleri, ölüm ritüellerini belgelemek için köye gelen aydının pragmatizmine dair eleştirel bakışla akarken; fotografik öğeler Furuğ Fehruzad'ın şiirleri ve Hayyam'ın beyitleriyle görünür kılınmıştır. "Zeytin Ağaçları altında, Kirazın Tadı, ve Rüzgar Bizi Göttürecek, gibi filmlerinde yaşamın değeri varolus, yaşam ve ritüeller, şiir ve doğa bağlamın fotografik, Metaforik bir anlatım diliyle sunulmuştur¹⁴

"1999'da Venedik Film Festivali'nde Altın Aslan ödülüne aday gösterilen film, Büyük Jüri Özel Ödülü (Gümüş Aslan), FIPRESCI ve Cinem Avvenire ödüllerini kazanmıştır¹⁵".

3.2. Kirazın Tadı

Sinematografi: Homayun Payvar

Senaryo: Abbas Kiyarüstemi

Oyuncular: Hümayun Erşadi, Abdolrahman Bagheri, Afshin Khorshid Bakhtiari, Hossein Noori, Safar Ali Moradi¹⁶".

3.2.1. Film Hakkında

Kirazın Tadı, 1997 İran yapımı Abbas Kiyarüstemi filmidir. Tahran'ın kenar mahallelerinden birinde arabasıyla dolaşarak intihar ettikten sonra para karşılığında mezarına toprak atacak Orta yaşlı bir adam olan Mr. Bedii, hayatını sona erdirmeye karar vermiştir. Kamyonetiyle bir yolculuğa çıkar ve umutsuz bir şekilde, ona yardım edecek birini aramaya başlar. Önce izinden dönen bir askeri arabasına misafir eden adam, onun yoksulluğu ve ailesi hakkında konuştuğundan sonra toprağını kazdığı ağacın altındaki muhtemel mezarı olacak olan çukura sabah gelip iki kez seslenmesini, ses verirse tutup elinden çukurdan çıkarmasını aksi olursa da 20 kürek toprak atıp karşılığında yüklü miktarda para kazanacağını söyler. Fakat asker fırsatını ilk bulduğu anda arabadan kaçıp birliğinin olduğu yöne doğru ölümden kaçarcasına hayatına kaldığı yerden devam etmeye koşar. Yaşamın tam da ortasına doğru koşarken; arkasında bıraktığı muhtemel ölümü tatmak ve yaşamdan haz almadığı için varlığını sonlandırmak isteyen adamdan kurtulur. Adamsa bu arayışına devam ederken kararlılığını koruyup, sorgulamadan görevini bir asker edasıyla yerine getirecek birini aramaya devam ediyor ve bir inşaat şantiyesinde buluyor kendini. Tozun toprağın içinde güvenlik görevlisiyle sohbet edip acaba diye sorgularken sohbetin arasında ağacın altında oturan güvenlikçinin ilahiyat okuyan kuzenini görür. Kuzeni hakkında da sorular sorduktan sonra aracıyla gezmeye davet eder: Tabi amaç gezmek değil nihayi amacını açıklayıp ölüme yardım edecek birini bulmaktır. Güvenlik görevlisi gezintiyi reddettikten sonra ilahiyat okuyan kuzenine yönelen adam, onu bu gezintiyeye ikna eder. Ölmek için belirlediği, kazdığı ve üstünü kapatacak birini aradığı yere doğru ilerlerler. Yolda amacını açıklayan adam; aklın değil ellerin gerekli dese de, kurandan ayetler anlatan ilahiyatçıyı bu konuda ikna edemez. İntiharın Allah'ın büyük

¹³ <http://www.sinemafilm.org>(15.12.2014)

¹⁴ Radikal,<http://www.blog.radikal.com.tr>(1\2\2013).

¹⁵ Zaman,<http://www.zaman.com.tr>(30\10\2013).

¹⁶ Fecebook <https://www.facebook.com/kiraz-tadi>(1\5\2014).

günahlarından olduğunu belirten ilahiyatçıya mutsuzlukta büyük günah değil mi diye karşılık verir, bu da ne kadar koşullandığının göstergesi olmakla beraber yine ikna edemez ve aldığı yere bırakır.

Üçüncü yolcu, hasta çocuğunu iyileştirebilmek için para arayışında olan ve kendi teklifini kabul eden Doğal Tarih Müzesi'nde çalışan bir Türktür: Bakari Bey. Yolculuğun güzergahı değişir bu kez; yol kadar tabiata ait görüntüler ve renkler de değişir. Yine toprak ağır basmaktadır ama bu sefer toprağa eşlik eden yeşillikler vardır ve farklı renkler karşımıza çıkar. Yolcuyla birlikte yol da değişir. Bakari Bey'in ifadesiyle, uzun yol daha rahattır. Bakari Bey, bu yolculuk esnasında hiç susmaz ve devamlı anlatır.

Bedii Bey, etkilenmiştir Bakari Bey'in konuşmalarından, artık sadece toprak örtmesinin isteminde değildir. Önce uyanması için çağırmasını ister; bu yetmez, yüksek sesle çağırmasını ister, bu da yetmez omuzlarından sarsmasını ister. Ölümünden çok hayata dönüktür yüzü buralarda ve çaresizce Bakari Bey'in çevresinde dolanır. Ama Bakari Bey'den istediği ilgiyi göremez. Hatta her şey kendisine bırakılır, sorular, cevaplar... Bakari Bey anlatacaklarını şiirle, anekdotla, anılarla anlatmıştır.

Bedii Bey'in üzerine toprak atacak birini araması -burada bile insan "görülme" çabasındadır, ölümüne yardımcı olmaktan çok, ondan kaçma isteminin göstergesidir. Bakari Bey'le yaptığı gezi sonrası onun peşine düşmesi, ondan yardım beklemesi, güneşin batışını izlemesi, ümitsizce bu eylemden vazgeçmek için bir neden bulma çabasındır. Sabırsız, tedirgin ve huzursuzdur. Kendi evinde de bu eylemi rahatça gerçekleştirebilecekken bu yolu tercih etmesi, içinde bulunduğu halden kendisini kurtaracak birini, bir şeyi bulma beklentisidir. Ancak bu kişiyi, şeyi bulamaz. Karar kendisininindir artık. Başkasının kendisi adına veremeyeceği bir cevap, tercihtir bu.

Filmin sonunda gecenin sabaha evrilip de, Bedii Bey'in uyanıp uyanmayacağı an beklenirken, tam da filmin motifi bir sorudur bu: Üzerine toprak mı atılacak, yoksa ellerinden tutulup kaldırılacak mı, cevaplanacakken izleyici karşısında yönetmeni görür ve cevap izleyiciye bırakılır. Böylelikle kurgunun gerçekliği kırılır. Oysa cevap size ait değildir burada. Yönetmenin amacı, boşluğu seyircinin doldurmasıysa, daha fazla done vermeliydi seyircisinin eline. Hatta "sonu" kahramanına bırakmalıydı. Kahramanın arayışında aldığı ya da alamadığı cevaplarla seçeceği son, bizim seyirci olarak aldığımız cevaplarla örtüşmeyecektir çünkü. Kahramanın önceki yaşanmışlıkları ve sorularına cevap verilip verilmediği, seyircinin giremediği bir alan da göstergeler arasındadır." Filmin sonunda bir Türk tahnitçiye (ölüleri bozulmaması için ilaçlayan kişi) rastlar ve kendisi de daha önce intihara kalkışmış olan tahnitçi, Bedii'nin isteğini kabul eder¹⁷

3.2.2. Filmin Teknik Değerlendirmesi

'Kirazın Tadı' filmiyle birlikte yönetmen, yeni film yapım tazarı deneme çabalarını devam ettirmektedir. Değişik teknikleri bu filmde de yoğun şekilde kullanmaya devam eder. Bu anlamda önemli bir örnek, yönetmenin bulunmadığı hareket halinde bir otomobilin içinde çekilen 10'dur. Kiyarüstemi, bu filmin çekimlerinde, oyunculara ne yapmaları gerektiğiyle ilgili öneriler getirdi, ardından otomobile, onları Tahran civarında dolaşırken çekmek üzere bir sabit kamera yerleştirdi¹⁸. Film öncelikle, kameranın farklı kullanımıyla dikkat çeker¹⁹. Biri arabanın içinden Bedii Bey'e ve dışarı bakışı veren -ki yönetmenin değil-sabit kameranın çekimi; diğeri dış plan çekimler ki, fotoğrafik denilecek tarzda karşımıza çıkar. İki kamera çekimi arasında sıkça yer değiştirme-özellikle sabit kamera çekimleri insanı çok yoruyor; kameranın bazen kararması; seslerle kesilen ve duyulmayan diyaloglar; farklı mekan seçimi-kırsal bölgede geçen hikaye, toprak'a odaklanmasıyla, toprak leitmotifinin sadece diyalog olarak değil, mekan olarak da karşımıza çıktığının ifadesidir. Halktan insanların figüran olarak kullanılması ve özellikle son kısımda film akışının kesilerek kurgunun kesilmesi ve gerçek hayata ait görüntülerle filmin sonlanması filmin teknik anlamda ilgi çekici noktaları olarak kabul görmektedir. Arka planda verilen sosyo-ekonomik yapı; yeni yapılan yüksek binalar, iş arayan erkekler, ülkelerinden olumsuz koşullar yüzünden göçen insanları, kozmopolit bir yaşam.

Filmi bireye odaklanmaktan çıkararak ve onu sosyal alana da taşıyan unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Ama bu demek değildir ki, sosyal ve tezli bir filmidir. Hayır, bu doneler bireyi ve içinde yaşadığı toplumu yalın gerçeklikle dile getirme işlevi üstlenmişlerdir.

"Çekim senaryosu, kitap olarak basıldı. Film, gösterildiği yıl, Cannes Film Festivalinde Shohei Imamura'nın Yılan Balığı filmiyle AltınPalme ödülünü paylaşmıştır. Çeşitli ülke eleştirmenlerinden övgüler alan bu film, internet sitesi Rotten Tomatoes'ta da %80 olumlu puan almayı başarmıştır.²⁰

3.3. Zeytin Ağaçları Altında

Film, 1990 İran depremi sonrasında, Kuzey İran'da geçer. Yönetmenin Deprem Üçlemesi'nin (Köker Üçlemesi) ile ilgilidir. Kiyarüstemi diğer filmler gibi basit ve doğal bir anlatımın hakim olduğu bu filmde, sanat ve hayat arasındaki ilişkiyi tüm karmaşıklığıyla ve kurguyla gerçeğin sınırları sürekli bulanıklaştırılarak ele almıştır. "Zeytin Ağaçları Altında" yönetmenin başka bir filmi için oyuncu seçmeye

¹⁷ Intersinema <http://www.intersinema.com>,(13/5/2015).

¹⁸ . Yasamoykusu, <http://www.yasamoykusu.com> (1/7/2009).

¹⁹ Bennurca, <http://www.bennurca.com>.

²⁰ Wikipedia,[http://tr.wikipedia.org/wiki/Kiraz,\(20\1\1014\)](http://tr.wikipedia.org/wiki/Kiraz,(20\1\1014)).

çalışmasının anlatıldığı bir filmidir. Açılış sahnesi Tahran'ın 350 km kuzeyinde yer alan Köker köyündeki çarşafly bayan öğrenci seçimi ile başlıyor. Yönetmeni oynayan aktör Muhammed Ali Keşavarz ve seçilen diğer oyuncular kendi adlarıyla yer alıyor. Zendeği ve Digar Hich'te depremin hemen ardından evlenen Hüseyin Rızai ve Tahereh Ladanian Tahire Ladanian bu filmimizin temel çekirdeğini oluşturuyor ve hikâye bu temel üzerine atılıyor."Filmdeki zeytin ağaçları, köylüler özel bir seçimdir. Bundaki kısas, Kiyarüstemi'nin toprağın aldığı gibi verdiği duygusuna hakikat üzerinden atış yapma ve insanın zorluklar karşısında ayakta durması gerektiği tercihidir ki; bu filmin sonuna dek yer alır. Zeytin Ağaçları Altında, ilk iki filmin yanında biraz yitiriliş -diriliş izi taşıması, kendi içinde hem olumlu hem olumsuz yönlerini barındırmasından dolayıdır²¹". Abbas Kiyarüstemi, Zeytin Ağaçları ile bize yeniden dirilişi ve toprak metaforunu kullanarak umudu, birliği ve dirliği özetler. İnsan, hayatın her aşamasında türlü zorluklarla karşılaşabilir ve umudunu yitirme noktasına gelebilir ve de isyan noktasına ulaşabilir. Bu nokta, bireyin kendi fitratının saflığı ve güzelliğinin derecesi ile doğru orantılı olup, asıl bu noktada ne gibi bir yol izleyeceği esastır. Zeytin Ağaçları Altında'dır insan. Ona su verir, emek verir. Güzele döndüğündeyse geçmişin o kötü anıları unutulmuştur artık. Zeytin Ağaçları Altında, soğuk rüzgârdan arta kalan küllerden oluşuyor. Deprem, gidenler, gelenler, kazanılanlar, kaybedilenler. Her şey kendi içinde zıtlığını barındırırken, insanın aldanmaması elzem. Gördüklerimiz ve görmediklerimiz var. Fakat Kiyarüstemi, gözleri ve kalpleri açmak için el uzatıyor ve sunduğuyca bir zeytin dalıdır. "Başta Fransa olmak üzere, pek çok ülkede övgüler alan film, 1994 yılında Cannes Film Festivali'nde Altın Palmiye'ye aday gösterilmiştir. Filmin ünlü, açık uçlu final sahnesi de, çokça tartışılmıştır. Film, ayrıca, 1994 yılında, İran tarafından Yabancı Dilde En İyi Film dalında yarışmak üzere Oscar'a gönderilmiş; ancak, beş aday arasına girememiştir²²".

Sonuç

Tarih boyunca İran'da yaşanan her türlü siyasal değişimden birebir etkilenmiş olan İran Sineması'nı izleyerek İran tarihine tanıklık etmek bir anlamda mümkündür. Bugün her ne olursa olsun geçirdiği onca zorluğa, her türlü baskıya, sansüre, değişime rağmen ayakta kalabilmiş İran Sineması'nın kendine özgü bir dil yaratması ve dünyada takdir edilen bir noktaya ulaşması elbette kolay olmamıştır. Tarih boyunca edebiyatta ve sanatın birçok dalında başarıları yadsınamaz olan İran; 20. Yüzyıl'da İslami bir rejime rağmen adını dünyaya duyurmayı başarabilmiştir. İslami rejimde sinema ile devlet arasındaki ilişkinin, bir dargın bir barışık gitmesi, sinemayı bazen olumlu bazen de olumsuz etkilemiştir. Olumlu etkilendiği dönemlerde, büyük yatırımlar yapılmış, maddi anlamda desteklenmiştir. Ayrıca tüm dünyaya kapılarını kapatan İslam rejimi, sineması sayesinde ilk yıllardaki kötü imajını düzeltmiştir. İran'ın sinema ile tanıştığı 1900'lü yıllardan 2000'li yıllara kadar siyasal ve toplumsal değişimler bağlamında özet haliyle anlatılan bölümde de bahsedildiği üzere; İran Sineması'nda 2000'li yıllar, 'İran Sineması' kavramının oturduğu bir dönem olmuştur. İran Sineması'nın teknik olarak gelişmiş ülke sinemalarıyla kıyaslandığında durumunun iyi olmadığı kimse için sır değildir. Sınırlı bütçeler, teknik kadronun yetersiz eğitimi, film ekibinin bir bütün olarak amatörlüğü, bilinen belli başlı olumsuzluklardır. Tüm bu olumsuz etkenlere rağmen; film üretim sayısının büyüklüğü, belli bir becerinin ve deneyimin gelişmesine olanak sağlamış, ustaca yapılmış filmler de çekilebilmiştir. İslam rejimine uygun filmlerin üretilmesi için sinema kurumları ve dernekler açılmıştır. Rejim değişiminden sonra yeni İran temsilcisi olarak kabul edilen muhalif sinemacı Abbas Kiyarüstemi, filmlerinde toplumu olumsuz yönde etkileyecek olan her şeyin karşısında olduğunu göstermiştir. Abbas Kiyarüstemi şah döneminde de toplumsal sorunları ele alıp, rejim eleştirisi yapmayı sürdürmüştür. Kiyarüstemi'nin filmleri önemli ölçüde belirsizlik içerir. Basitlik ve karmaşıklık alışlagelmişin aksine harmanlayan yönetmen, ayrıca filmlerinde sıkça, kurgu ve kurgu dışı öğelere yer vermiştir.

Bununla ilgili olarak, 'yalan söylemenin dışında bir yolla gerçeğe yaklaşamayız' sözleri ile duruşunu vurgulamıştır. Gerçek olanla olmayan arasındaki sınırlar, yönetmenin sinemasında önemli ölçüde azaltılmıştır. Kiyarüstemi filmlerinde genellikle, kendine özgü bir tarz görülür ve genellikle kendi bulduğu teknikleri kullanır. Örneğin; 1970'te 'Ekmek ve Sokak' filminin çekimleri sırasında deneyimli görüntü yönetmeniyle, küçük çocuk ve saldırgan köpeği nasıl filme alacakları konusunda ciddi anlaşmazlıklar yaşamıştır. Görüntü yönetmenine göre; çocuğun yaklaştığı bir sahne, daha sonra kapıyı açar ve kapatırken elinin yakın çekimde görüldüğü ve sonrasında köpeğin görüldüğü sahneler, ayrı ayrı çekilmeliydi.

Yönetmen ise, bu üç sahnenin bir bütün olarak çekilmesi halinde, olaydaki tansiyonu yaratmada çok daha büyük, derin bir etki yakalanabileceği görüşündeydi. Kiyarüstemi başka yönetmenlerin aksine, geniş ölçekli yapımlarda abartılı dövüş sahneleri veya karmaşık kovalama sahneleri çekmek yerine, filmlerinin ortamını kendi şartlarına göre şekillendirmeyi tercih etmektedir. Kiyarüstemi bu tarzı, kendi film malzemelerine, ortak temalarına ve her bir filminin ana konularına sayısız referans içeren Köker Üçlemesiyle

²¹ Bennurca, <http://www.bennurca.com>.

²² wikipedia [http://tr.wikipedia.org/wiki/Zeytin_Ağaçları_Altında_\(film\)](http://tr.wikipedia.org/wiki/Zeytin_Ağaçları_Altında_(film)) (14\3\2013).

ortaya koymaktadır. Kiyarüstemi'nin 'Rüzgar Bizi Götürecek' adlı filminde Kürt yönetmen Bahman Gobadi Kiyarüstemi'nin yardımcılığını yapmıştır. Bazı sinema eleştirmenlerine göre, Kiyarüstemi'nin film gramerinde 'Kirazın Tadı' ve 'Rüzgar Bizi Sürükleyecek'teki gibi 'aydınlık' ve 'karanlık' sahnelerin bir aradılığı, karşılıklı olarak, sonsuz olasılıklı var oluşuyla yaşamı ve herhangi birinin yaşamındaki gerçek bir an olarak ölümü öne sürer. Kiyarüstemi'nin tarzı, seyircinin kendi kaderi üzerine düşünmesini sağlamak amacıyla karakterlerden kasten fiziksel olarak uzak tutulduğu 'Ve Yaşam Sürüyor' ve 'Zeytin Ağaçları Altında'nın kapanış sahnelerinde olduğu gibi, panoramik uzun çekimlerin kullanımıyla dikkat çeker.

Kiyarüstemi, Dünya sinemasında kendi geleneğini oluşturmuş önemli yönetmenlerden biridir. Sosyal ve politik çalkantıların yoğun olarak yaşandığı bir coğrafyada kendi sinema dilini oluşturmayı başarmış önemli bir yönetmendir. Sinemacı olarak kendi üslubunu oluşturması ve etkilendiği yaklaşımlara bile teslim olmaması onu öne çıkartan etkenlerin başında gelmiştir. Sinemanın toplumsal anlamda korkulan bir fenomen olduğu ülkesinde cesurca filmler çekmiş ve sisteme boyun eğmeden hem sinemasal içerik hem de farklı teknik arayışlarından vazgeçmemiştir. Tüm bu savundukları ile İran Sineması'nın dünya sinema tarihinde anılmasını sağlayan usta bir sinemacı olmuştur.

KAYNAKÇA

ARSLAN, Müjde (2009). *Kürt Sineması*, İstanbul: Agora Kitaplığı.

BERBER, Fatma (2011). *İran'da Sinema Endüstrisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul: Ortadoğu Araştırma Enstitüsü.*

DADABAŞI, Hamid (2004). *İran Sineması*, İstanbul: Agora Kitaplığı.

KANAT, Fatin (2006). *İran Sineması'nda Kadın: Kadın Temsili ve Kadın Yönetmenler*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Mostar Dergi (2013). Sayı: 105.

Yeni Kaynak - Alternatif Multimedya Kaynağınız - Online .(<http://www.yenikaynak.com> www.yenikaynak.com/.../kimdir-abbas-kiarostami-abbs-kiyrostam-abbas (25/3/2013).

Abbas Kiyarüstemi Kimdir, Biyografisi, Hayatı ve ... - Bennurca. (www.bennurca.com/abbas-kiyarustemi-kimdir-biyografisi.html, (27/8/2014).

Bir sinema Şiir buluşması ? Rüzgar Bize blog.radikal.com.tr/sinema.../bir-sinema-siir-bulusmasi-ruzgar-bizi-suruk(1\2\2013).

Rüzgâr bizi sürükleyecek -Zaman. http://www.zaman.com.tr/tv-rehberi_ruzgar-bizi-surukleyecek_2159153.html.

Ruzgar Bizi Goturecek - Bad ma ra khahad bord (1999 . www.sinemafilm.org > 720p (15.12.2014).

Abbas Kiyarüstemi - Yeni Kaynak,www.yenikaynak.com/abbas-kiarostami (25/3/2013).

www.yasamoykusu.com/biyografi-13272-Abbas_Kiyarustemi (1/7/2009) .

http://tr.wikipedia.org/wiki/Zeytin_A%C4%9Fa%C3%A7lar_Alt%C4%B1nda_film (14\3\2013).

Destek Derneği SinemasıAbbas-Kiarostami-facebook ,www.facebook.com/events/1507592726168574 (1\5\2014).

RÜZGÂR BİZİ SÜRÜKLEYECEK / LE VENT NOUS- Biletix www.biletix.com/etkinlik/M711A/ISTANBUL/tr (23.05.2015).

İran Sineması ve İzlenmesi Gereken İran Filmleri ~ Sinema .. sinemayazari.blogspot.com/.../iran-sinemas-ve-izlenmesi-gereken-iran.html (10/3/2012).

Rüzgar Bizi Götürecek - interSinema.com. <http://www.intersinema.com/abbas-kiarostami-filmleri>(13/5/2015).

Filmanalizcileri, <http://filmanalizcileri.blogspot.com/kirazn-tad-filmi-cozumlemesi.html>,(13/5/2013).